

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Splošna in enaka volina pravica v deželni zboru.

Vedno jasneje se kaže, da niti narodno-napredna, niti slovenska ljudska stranka glede deželnozborskih volitev ne hoste za splošno in enako volilno pravico, vedno očividneje postaja, da govori njihovih zastopnikov v državni zbornici niso imeli drugega pomena, kakor delati reklamo z demokratizmom v besedah, slepiti javnost z lepimi besedami in prikrivati na ta način njihove prave strankarske, v bistvu nedemokratske namene. Par dni po nastopu dr. Kreka in Hribarja v parlamentu pišeta dnevnika o enaki in splošni volilni pravici, kakor o nekaj za sedaj nedosegljivem. Že naprej, preden se je pričel boj, vrgli so orožje od sebe in so se, kakor hočejo o tem prepričati javnost, vdali višji moči. Ne glede na to, da je nima sile, ki bi bila nad voljo ljudstva in njegovih zastopnikov, in da se mora končno vsaka druga sila vdati tej volji, moramo priznati, da bi bil ravno v sedanjem položaju, ko so stopili skupaj poslanci, izvoljeni na podlagi splošne in enake volilne pravice, najugodnejši trenutek, zahtevati isto volilno pravico tudi za vse druge zastope, za občinske in deželnozborske volitve.

In velik greh z zaupanjem in nesamostojnost v sodbi in mišljenju svojih čitateljev je napravil „Slovenec“, ko je pisal zadnjič nekaj o etapnem razvoju, češ da bi bil menda skok na splošno in enako volilno pravico za naše ljudstvo še prevelik.

Torej tisti možje, ki naj bi bili zreli, da si volijo na podlagi enake volilne pravice svoje zastopnike v najvišjo državno zastopstvo, naj bi bili nezreli izbrati si na isti podlagi zastopnika v deželni zbor? Kje je tu posledica? Etapa bi bila od klerikalcev zahtevana reforma, toda ne etapa naprej, temveč etapa nazaj. Mogoče, pa da si mislijo etapo v drugem pomenu, etapo glede na to, da se ohrani Nemcem še vendar nekoliko krivičnih privilegijev in predpravil.

V tem oziru se bodo pa gotovo strinjali z vladnim načrtom in bodo za tako reformo; ker vladi sploh za drugega ne gre, kakor da ohrani povsod Nemcem njihovo krivično posestno stanje ali ga pa še vedno povečuje. Tu pa je treba vsem slovenskim strankam, kar najodločneje nastopiti proti tej vladni tendenci, ker je še

združenemu in odločnemu nastopu včasih težko doseči uspehov. Torej tudi glede na boj proti Nemcem naj velja kot edino geslo splošna in enaka volilna pravica.

Splošna in enaka volilna pravica je pa tudi edin način reforme, proti kateremu niti ena niti druga stranka ne more imeti upravičenega ugovora in že zaradi tega je ta način reforme najlažje in najhitreje izvedljiv. Kajti po vsakem drugem volilnem sistemu, ki bazira na privilegijih ali na razliki davčne moči, ali pa na umetno prirojenem interesnem zastopstvu, je podlaga krivična in vsaka stranka skusila bo to krivico izrabiti na način, da njej ne bo na škodo, temveč še celo na korist. Vsaka taka reforma mora biti vedno nasprotni stranki v škodo, in dokler ta škoda temelji na krivici, je boj proti taki reformi od strani prikrajsane stranke popolnoma upravičen, sme pa biti ta boj tudi brezobziren in posluževati se sme vseh dovoljenih sredstev, ker je naperjen proti krivici. To se je in se bo tudi pri nas zgodilo.

Taka reforma je torej skoraj gotovo onemogočena, če se pa spravi s silo do veljave, mora obstati le začasno, ker bo nastal odpor proti njej vedno močnejši. Edina pot je torej, da se dobi za reformo podlago, ki je opravičena in ki izključuje vsako krivično pristranost v prid tej ali oni stranki. To pa je edino le splošna in enaka volilna pravica. Če po njeni upeljavi izgubi ta ali ona stranka še toliko mandatov, s tem še nikakor ni upravičena, protiviti se reformi, ker nima zato nikake moralne zaslonbe in bi se morala pri tem boriti za zopetno uveljavljenje krivičnih in nesocialnih razmer.

Zato svetujemo, naj se ena ali druga naših strank (najbolje bi bilo obe) postavi odločno in definitivno na stališče splošne in enake volilne pravice; to stališče naj brani do skrajnosti in naj se ne podaja v nikaka pogajanja in mešetarenja. Na njeni strani bo pravica, njeno delo bo demokratično, njena smer socialna in narodna, kdor bo potem nastopil proti njej bo v nasprotju z vsemi temi pojmi, ki so edino opravičeni da tvarjajo volilno idejo vsake moderne politike, kdor bi nastopil proti enaki in splošni volilni pravici je nazadnjak in naj se potem še tako izgovarja na voljo vladne etape in razvoj in druge take fraze, ki imajo prikrivati samo slabe in krivične prave namene gotovih politikov.

Skrajni čas je, da se deželnozborska reforma izvrši. Nedogledno škodo trpela je kranjskoslovenska in splošna slovenska stvar v teh letih nedelavnosti deželnega zbora. Utrdil in spopolnil se je v celem političnem stroju slovenskih pokrajin protinaroden, korupten, skrajno nazadnjaški sistem, ki bazira na ideji germanizacije, zatiranja vsega slovenskega gibanja, na ideji ohranitve privilegijev in krivic. In če bi ne imeli od reforme pričakovati drugega, kakor da pade vsled nje naš deželni odbor, ki je največji parazit v deželi, ki v svojem brezglavem absolutizmu strelja kozla za kozlom, ki je oviral vsak napredek in razvoj v deželi, ki je zatiral naše nadarjene in pogumne može v korist hinavskim bojazljivcem, ki je nastopal samo tedaj možato, kjer se je imel potlačiti Slovenec, in ki se pokaže delavnega vedno le tam, kjer gre Nemcem, posebno pa grofu Barbotu za kak germanizatoričen naskok na našo narodnost — če bi reforma ne dosegla drugega, bil bi to že velepomemben uspeh in napredek.

Zato tudi mikličemo, reformo naprej, reformo na podlagi splošne in enake volilne pravice!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ 24. febr. 1907 profesor dr. Albert Bazala (Zagreb).

(Dalje.)

Kjer je tako (to je, kjer smatra politika državljana samo za podanika, a ne obenem za konstitutiven faktor državne oblasti), tam nastane med zakonom in zavestjo lahko spor in politika nujno postane neetična. Kaj naj na primer to pomeni, ako ima država vnanje obeležje nemško ali madžarsko, ako vse institucije nosijo grb avstrijski ali madžarski, ako morajo deca hoditi v nemške ali madžarske šole, pa ne čutijo nemški, odnosno madžarski? More se li reči za tako državo, da je nemška ali madžarska? Ako se ne more, kak smisel imajo one uredbe? To znači, bi rekel Höfling, državi dati neko mistično življenje izven državljanov in nad njimi. „Država živi samo v državljanih. Duševna in fizična sila, državi stavljena na razpolaganje, je samo ona, ki jo ji morejo prožiti državljanji: misli in čuvstva in sile, ki jih imajo. Nравnost države se mera najti v njenih državljanih. Ali bi morebiti mogla obstati pravna država iz nenavnih državljanov? To

LISTEK.

Vsesokolski zlet v Pragi.

Prišedši na most do Žofinskega otoka si skoro pozabil, da si v Pragi. Kakor prizor iz „Tisoč in ena noč“ se ti je razgrnil pred očmi, kakor da stojiš na Lidu ter zreš proti bajno razsvetljenim Benetkam. Tisoče in tisoče žarnic, pritrjenih ob bregovih in mostovih je različno kazalo njih konture. Samo na Žofinskem otoku je bilo montovanih do 10.000 žarnic. Vsa velika drevesa do vrha gori, skoro vsaka večja rastlina je bila opremljena z žarnicami in v travi se je videlo, kakor da počivajo ogromne kresnice. Narodni divadlo je zažarel v rdečih žarnicah, a ko se je na vrhu pokazala podoba češke krone, je silna množica, vrveča ob vznožju, prekipela v svojih čuvstvih. Pričela je peti češko himno „Kde domov muj“, ki je našla glasen odmev v tisočih in tisočih, ki so polnili Karlov most in vse bregove — tja do Vyšehrada. Na Vltavi je plesalo sto in sto malih ladjic, med njimi pa so se izprehajali razkošno razsvetljeni parniki. Na treh krajih so zažigali umetalne ognje. Vso to sliko je veličastno gledal kraljev grad Hradšany, ki je bil tudi, kakor mnogo drugih stavb, razsvetljen. Z razglednega stolpa na Petřinu je metal na Prago dolge šope žarkov velik reflektor.

Nebo samo ni hotelo ostati za tem sijajem, krasna mesečina je odevala vso okolico...

Velika dvorana žofinska je bila bogato opravljena z girlandami in preprogami. Na balkonu so bili grbi vseh zemelj slovanskih in tujih, kojih zastopniki so prišli na zlet, nad grbi prapori v barvah dotičnih zemelj. Na desno je bil oder za pevce, dočim so godbo namestili na galerijo. Dasi so imeli samo vabljeni reprezentanti vstop v dvorano, vendar je bila napolnjena do zadnjega mesta. Izmed tujih gostov omenjamo francoskega konzula g. Colomiésa, dunajskega poslanika grške vlade g. Manosa, angleškega konzula g. Forbesa i. dr.

Velik sokolski pevski zbor, krog šestdeset pevcev pod vodstvom g. Rychlika, otvori večer s „koralom naroda češkega“ od Prausa. Nato stopi na oder starosta Češke Obče Sokolske dr. Scheiner ter nam govori pozdrav češkega Sokolstva. „Z vznešeno mislijo otvarjam V. zlet vsesokolski“, pravi govornik, „ter pozdravljam srčno vse, ki ste prišli na naš poziv, da bi bili udeleženci velikega praznika našega in velikega uspeha naše stvari sokolske. Srce naše je polno ponosa, ko gledamo neštevilne te čete sokolske in zastopstva cenjenih tujih gostov, ki jih je k nam vse pripeljala ena misel, ideja sokolska. Z brezprimerno vdanostjo se pokoravamo tej ideji, ki je postala polagoma pristopivši do vseh stanov našega naroda, kakor današnji dan slavnostno dokazuje, ena izmed najvažnejših

strani narodnega življenja našega naroda, da, slovanskega naroda vobče. Ta slavnost pristopa k prejšnjim slavnostim in zato se s hvaležnostjo spominjamo velikih stvarnikov in prvih glasnikov sokolskega poslanstva, kojih delo je tudi ta naš zlet, bratov Jindřicha Fignerja in dra. Miroslava Tyrša, kojih neginečemu spominu bodi trajna slava. (Slava! slava!) Bodite nam dobro došli vsi dragi gostje. Dovolite mi, da v imenu vrst sokolskih predvsem pozdravim častite goste iz tujine, naše tovariše-gimnaste s tujih zemelj in slavna zastopstva mest evropskih, kojih udeležba napolnjuje srce naše z brezmerno radostjo in ponosom.“ (Na zdar!) Na to pozdravi govornik v francoskem jeziku zastopnike velikih zvez evropskih telovadnih društev. „Ponosni smo, zreti Vas med seboj, da Vam zamoremo pokazati uspehe svoje snage, svojega stremljenja, ki hoče vzgajati našo mladino k možatosti in ki hoče dvigniti ves narod. Zamoremo vam dokazati, da smo vredni vašega prijateljstva in sposobni korakati vam ob boku za velikim ciljem, ki nam nalaga ne samo prospeh in zdravje posameznikovo, ampak predvsem korist in brambo domovine. (Burno odobravanje.) Pozdravljam Vas v imenu vsega Sokolstva slovanskega, ki stopa pred vaše oči v importantnem združenju, ki predstavlja mladino slovansko, svesto si svoje naloge, svojega sokolskega poslanstva in bodočnosti plemena slovanskega. Je to najkrasnejši pojav naših slavnostnih dni, je to največji blesk naših prazni-

je uprav tako nemogoče, kakor da bi se mogla krščanska zvati država, ako ne sestoji iz vernih kristjanov.“ Ako torej etika ne ide v skladu s politikom, to ni radi tega, kakor da bi politika od prirode stala izven področja morale, nego radi tega, ker so se — ljudje stavili izven tega področja, ljudje, v kojih zavesti niso razmerno razviti in harmonično ujedinjeni vsi deli kulturnega življenja, tako da morejo, oslanjajoč se na silo, politične zahteve ustvarjati tudi na škodo moralne zavesti in proti njej. Njih država računa samo s podaništvom, a ne z zavestnim podrejenjem; a kjer je tako, kakor bi po prirodi moralo biti, da se državljani čuti in da s činom je sodeložnik oblasti, nekako sovladar, tam na nikak način ne more nastati spor med politično in etično zavestjo, Etika in politika prirodno ideta zajedno.

Drugo je dakako vprašanje, je li že dandanes mogoče to tako provesti, da bi pravne ideje postale aktivni elementi sile, s kojo računa politika?

Gre nam namreč za to, bi li bilo upravičeno in nujno, da se politika kakega osobito malega naroda osloni le na pravna načela? V praksi se loči, kakor je že omenjeno, politika daleč od etike, države so še vedno v duši neprijateljske ena napram drugi, najsi se še tako uverjavijo o medsebojnih srčnih odnošajih, vedno pripravljene na naval.

V državah samih pa se še vedno interesi posrednih stanov in strank križajo toliko, da je vsakemu budno bedeti, da ga drugi ne nadmodri in ne izrabi njegove nesmotrenosti. Dokler je stanje tako, se bo, mislim, država težko obdržala — s samo pravnimi sredstvi in bo političarja prisilila sila razmer, se boriti s protivnikom z enakim orožjem, dokler tudi borba za obstanek ne postane plemenitejša. Današnje države, tudi najkulturnejše, še ne stoje na tej višini, da bi v njih prirodna selekcija bila postala umna selekcija; še vedno v borbi ni najjači, kdor je najumnejši, jačina še je vedno jačina — pretežno prirodna sila. Zato tudi v državah ne vladajo ideje nego interesi.

Poedinec pa, kateremu je dandanes v javnem življenju odločevati o usodi naroda, bode vsled tega čisto prisiljen, da se loti tudi sredstev, ki jih ne odobrava v svoji duši, a priznati se mora, da nima pravice, svojo pravno vrlino graditi na ruševinah svoje očetnjave, ki ni kriva, ako se ne more obdržati z drugimi sredstvi. Prostdušnost in odkritosrčnost, naš življenski optimizem, zapupnost in iskrenost, vse to so naša nevhvaležna svojstva, ki so nas prečesto že dovedla v politično in duševno robstvo; nikdo ne more še dalje zahtevati, da po njih izgubimo svojo narodno eksistenco. A k temu se osveščujemo tudi mi ter hočemo biti deležni vseh kulturnih dober in urediti življenje po zahtevah svoje zavesti. Da pridemo do tega, je potrebno, da se oborožimo z enakim orožjem, dokler si ne ustvarimo osnov samostalnemu razvoju. Prvo je najti in steči uvete za življenje vobče in šele tedaj moremo misliti na to, da nam bode življenje tudi lepo in dobro. Ali to nam mora biti že danes jasno, kako pridemo do političnega življenja, ki bode tudi etično.

Državno življenje obsega vsa področja človeškega kulturnega življenja. V dobri obliki daje vsem narodnim silam priliko za razvoj, dviga narod k svobodi in umnemu napredku, do višine pravnega reda. Politični uspehi se grade na gospodarski osnovi, toda bode li ta moč dala temelj samosvojnemu življenju, to bo odvisno od notranje naše moči, odvisno od tega, ali bomo narodno svojo posebnost razvili čim močnejše in jače. In tu nam je osnovna gradnja, započeti nam je delo za prosveto najširših slojev naroda, ker se samo na demokratskem temelju, na

socializmu prosvete dvigne svobodno in politično življenje.

Treba nam je življenje osnovati na istinitem mišljenju in razumnem pravnem hotenju; treba nam je vzgojiti narod do zavesti in pravega shvačanja svobode in samostalnosti, da bode sposoben, sam upravljati svoje življenje in mu določevati obliko, da bode sposoben, iz svoje duše razviti kulturo, katera bode kazala narodno, slovansko obeležje. Na notranji jačini, na umni neodvisnosti in samostalnosti in na moralni svobodi se bo razbil ves trud etike sile, se bo razbila tudi največja sila nasilnikov.

V razvoju evropskih narodov od renesanse in humanizma do dandanes je dozorela ideja narodne države, osnovane na narodni kulturi. V tem razvoju je državna oblast postala suverena, narodi so prišli do samozavesti in z njo do politične zrelosti; v pravnem oziru se to ne more trditi v toliki meri, kolikor v političnem, a tudi tu se more jasno opaziti, kako individualni egoizem preide v egoizem vrste; narod, kot skupina posredincev, vezan s prirodnimi vezmi ene zemlje, enega govora, enega pokolenja in interesa, postaja vedno bolj eno skupno bitje, ki se zavestno sestavlja iz mnogih posredincev.

Državni sklopi, ki so v zgodovini nastali po sili in ki jih je samo sila obdržala vkup, vidno razpadajo; iščejo se novi spoji, in sicer taki, da bode v njih najjača vez zavest o skupni pripadnosti, da med suvereniteto oblasti in „inteligence“ kot nositeljice te oblasti ter med narodom ne bode jez, kakor jih loči dandanes, da po tem takim niti državno uredjenje niti zakon ne bode v opetki zavestjo naroda niti bode narod „gospoda“ smatral — svojim neprijateljem; posredinec bode zrelo in samozavestno vplival na zakonodarstvo, a se ne bode zakonu pokoraval samo zato, ker je — zakon. Vidi se z eno besedo, kako države očito ponehujejo biti gole prirodne tvorevine in kako polagoma postajajo svršne tvorevine (Zweckgebilde), kot organizacije politično pravno svobodnih bitij.

Vsa dosedanja kultura se je pretežno gradila na — sili. Evropske države so reprezentirale najbolj in v prvem redu idejo sile, glavno pokretalo v njih je bila volja za moč. Razumljivo je, da niso zahtevale drugega od državljanov, nego da bodo slepo podaniško orodje, zakonov in vladarjev, ki so o njih usodi odločevati samovoljno in neomejeno. Ves narod se je smatral za posest in lastnino oblasti, ki more z njim po volji gospodariti.

(Konec.)

Politični pregled.

Državna zbornica.

V sredo, 10. t. m. predsedoval je Weisskirchner. Nadaljuje se razprava o proračunskem provizoriju.

Prvi govornik, Vsenemec Stözl želi, da bi se ta zbornica ne pečala samo s proračunskimi provizoriji, ampak enkrat tudi s celim proračunom ter zatrjuje, da se nemški nacionalci nikakor nečesto opravičenim narodnim, prosvetnim in gospodarskim težnjam drugih narodov vpirati, ter se izreče za provizorij.

Socialni demokrat dr. Adler zavaruje se proti očitaniu, da socialni demokrati hočejo ovirati delovanje v zbornici. Oni so vedno pripravljene v prestolnem govoru naznanjene socialne reforme podpirati, ter se pri tem delu ne puste ovirati od drugih strank.

Krščanski socialci Silberer priporočal je zvezo vseh meščanskih strank ter priporoča vladi, da kmalu v interesu najširšega občinstva napravi konec telefonski bedi.

Socialni demokrat Černy govori o zavarovanju delavcev in poslanec Biankini in v zadnjih dogodkih med

Ogri in Hrvati. Govornik ogorčeno kritikuje nastop Madžarov kakor tudi nehajnost z druge strani, da ni nikogar, kdor bi si upal Madžarom jasno povedati, da je nagodba med Hrvaško in Ogrsko del javnega državnega prava cele monarhije.

Po interpelaciji Ukrajince Hlibovickega na predsedništvo, zakaj je posl. Markovu, ko je govoril ruski, odvezelo besedo, je predsednik sejo zaključil.

V četrtek, 11. t. m. omenjal je pri nadaljni razpravi proračunskega provizorija socialni politik dr. Ofner pomankljivost našega čez sto let starega kazenskega zakonika, ter je na podlagi konkretnih slučajev dokazoval potrebo po reviziji. Govornik imenuje zvišanje poštnih in telefonskih pristojbin administrativnim potom preziranje zakonodajnega prava zbornice, govori nadalje o socialno-političnem programu vlade ter sproži misel o ministru za socialno politiko.

Krščanski socialci Bielohlavek odvrtača za svojo stranko naziv klerikalci, dasi oni cerkveno avtoriteto spoštujejo, ter pravi, da bodejo krščanski socialci pospeševali ureditve v prestolnem govoru naznanjenih socialnih reform.

Socialni demokrat Beer govori o zavarovanju delavcev, o zboljšanju varstva delavcev ter znižanju delavskih ur v rudokopih na osem in drugih socialnih reformah.

Po brezpomembnem govoru Vsenemca Wolfa bila je seja zaključena.

Petek, 12. t. m. nadaljuje se razprava o proračunskem provizoriju.

Socialni demokrat Nemeč izjavlja, socialni demokrati ne poznajo niti narodnosti niti radikalizma v slučajih, kjer se gre za koristi in pravice delavstva. Glede jezikovnega vprašanja v zbornici je govornik mnenja, da je potreben en posredovalni jezik, toda tak, kakoršnega se bo zbornica sama izvolila. Govornik očita ministrskemu predsedniku, da je ob ožjih volitvah deloval za združenje meščanskih strank proti socialnim demokratom.

Krščanski socialci Kunschak protivi se mnenju, da so oni vladna stranka ter izjavlja, da vse njihovo delovanje stremi le za zboljšanjem ljudskih interesov. Govornik zahteva v imenu krščanskih socialcev dvoletno vojaško službo, opustitev zadnje vojaške vaje, zvišanje varstva delavcev ter zavarovanje istih.

Poljski socialni demokrat Reger imenuje krščanske socialce vladne kazake ter naglašja, da socialna demokracija ni zatajila svojega programa, marveč se trudi doseči toliko, kolikor je to pri današnjem kapitalističnem svetovnem redu mogoče. Potrebo socialnih reform priznavajo danes vse stranke. Zbornica naj se ne peča niti z nemško nacionalno niti z papeško, marveč s pravo narodno politiko. Ljudske šole naj postanejo prave narodne šole.

Peschka peča se reformo uprave ter želi narodno sporazumljenje v sudetskih deželah. Pri nagodbi z Ogrsko morejo se posebno varovati koristi poljedelstva. Splošno se morajo različni Ogrom podeljeni privilegiji razveljaviti.

Protigovornik dr. Tresić poudarja posebno zanemarjanje Dalmacije, posebno glede prometnih sredstev. Začasno se narod v Dalmaciji ne zanima toliko za zanemarjenost v gospodarskem oziru kot v narodnostnem. Govornik se posebno obrača proti sedajnemu sistemu na Hrvaškem in glede ogrskih prisvajanj Bosne in Hercegovine, katerih hrvaški in srbski narod nikakor ne more prepustiti. Govornik ovrže tudi državnopravna izvajanja ogrskega ministrskega predsednika, glede Bosne in Hercegovine, kateremu se nikdar ne bode posrečilo, Hrvaško in Bosno učiniti ogrskim provincam.

kov, ta pogled na združene vrste slovanskega Sokolstva, prožetega z duhom vzajemnega bratstva, ki naj hodi na čelu naših narodov v vseh smereh javnega življenja do onega viška, ki znači polni in prosti razvoj plemena slovanskega brez razločka. Naj Vaš prihod prinese našemu rodu prospeh in korist, naj tudi v vas ostanajo najkrajnejši spomini na češko zemljo in njeno metropolo. Pozdravljam vas ponovno z našim sokolskim: Na zdar!

Češki nadaljujoč: „Na konec pozdravljam vas, draga zvesta družina sokolska z zemelj čeških, i vas, ki vas je usoda zanesla do daljnih tujih krajev tja za Ocean, ki ste prišli v naročje svoje drage matere Prage. Naj današnji slavnostni dnevi oznanjajo vsemu narodu, da zvesto stojimo ob geslih stvarnikov Sokolskih, neomajano prepričani o dalekosežnem pomenu teh gesel za vse življenje narodovo. Hočemo še naprej nositi ponosno dvignjeni prapor sokolski nad našimi glavami ter na čelu vsemu, kar pomenja napredek, prosveto in svobodo. Ob strani svojih pobratimov slovanskih hočemo ves rod slovanski provesti na svetlo cesto njegove jasne in slavne bodočnosti. S tem geslom pozdravljam vrste vaše na pragu velikih slavnih dnij V. zleta vsesokolskega. Na zdar!“ Gromoviti na zdar-klici zaorijo po dvorani, več minut je trajalo odobravanje krasnih besedi simpatičnega govornika. Pevski zbor zapoje slovansko himno „Hej Slovani“, ki jo vsi slušajo stoje. (Sledi.)

Ciganje.

I.

Holm, na katerega so bili dospeli, ni bil visok. Ampak videlo se je z njega na vse strani, ker je bila vsenaokrog ravnina. Široka ravnina vse tja daleč od juga do severa; v daljni daljini je slovelo na njej rahlo vzbočeno nebo. Na zapadu in na vzhodu so se pričenjali gozdovi že ob vnožju holma. Spredaj je stalo popolnoma nizko grmičevje, ki se je dvigalo spočetka počasi, potem pa mahoma vzraslo do visokih vrhov. In to so bile bukve, košate in temnozeleno. Stale so na gosto druga pri drugi in se oklepale v vrhovih z vejami in vejicami. Spodaj pod holmom na severni strani je ležalo mesto, in ko so ga ugledala samote in priprostosti vajene oči, ni bilo vznemirjenja. Zakaj majhno je bilo, hiše nevisoke, en sam zvonik v sredini.

Tisti, ki so bili dospeli na holm, so bili ciganje. Deset ljudij vsega skupaj. Najstarejši je bil Jure, dolg cigan s cesarsko brado in s sivimi kratkimi lasmi. Hodil je čudno in tudi govoril je težko, ker ga je bil zadel svoj čas mrtvoud. Takrat je ležal dolgo in gotovo je, da bi bil umrl, če bi bila tedaj zima. Ampak je bila spomlad, ki krepi in pomlaja. Nezavesten je bil od početka, potem se je zavedel, tipal okoli sebe in čudno, komaj umljivo izgovarjal ime svoje žene Maruše. Ta je bila majhna, suha

in zelo grda ciganka, kajti imela je debele ustnice, vzbočene noge in oči vedno krvavo obrobljene. Bila pa je zvrta in se je spoznala na vraže. Zato ravno so jo čislali ciganje, in iz tega vzroka jo je vzel za ženo Jure, ki je bil v svoji mladosti zelo zal cigan. In ko ga je bil zadel mrtvoud, je natrgala Maruša rož in ga je drgnila z njimi po životu. In tiste rože so pomagale.

Jure je jezdil na oslici. Maruša je šla na levici, in na desnici je stopalo troje sinov. To so bili visoki sinovi nature in gozda in solnca. Vsi so imeli črne oči, vsi črne lase in vsi zagorele in moške obraze. Vsi ti skupaj so bili ena družina, in žadaj je šla druga. Pred njo je stopical počasi težko otovorjen suh konj in priganjala je ciganka, stara Mihela. Visoka je bila, lasje je imela sive in obraz črn in poln gub. Vsak čas je zapila na glas in zamahnila z dolgo, krivo palico.

„Hoj, hod; hoj, hod!“

In kričala je tako z majhnimi presledki.

Takoj za njo je šlo četvero deklet in sin, ki je bil še mlad. Menda je bil star pet let, pot ga je bila že utrudila, tuintam je sedel, ostal daleč za potujočimi in potem naglo vstal in jih ves zasopljen dotekel. Parkrat je bil že skočil do otovorjenega konja, skušal se je vreči vrh tovora, a mati je zamahnila s palico in udarila. In od bolečine je zacvilil in odtekel.

„Vzemi me na rame, Mara, vze-e-mi!“

Parlament.

Četrti teden že traja državnozbornsko zasedanje in vendar ne moremo zabeležiti še nobenega uspeha. Delo, po katerem so klicale razne stranke, katerega so želeli mnogi politiki, nikakor ne napreduje in nova zbornica je v tem oziru popolnoma podobna stari. Delo v zbornici bo nemogoče dotlej, dokler vlada ne ugodni pravičnim kulturnim zahtevam slovanskih narodov, dokler jim zakonitim potom ne zajamči popolno enakopravnost v parlamentu z nemškimi jeziki. Nekaka demonstracija proti rednemu delovanju zbornice je bila množica nujnih predlogov, daljno delovanje pa preti ovirati jezikovno vprašanje. Čehi kot prvoborniki za slovansko besedo v novem parlamentu so sicer nekoliko popustili za sedaj, da bi bilo zbornično delovanje omogočeno, izjavili pa so odločno, da obnove v jesenskem zasedanju v polnem obsegu svoje zahteve. Ako bi vlada nikakor ne hotela pristati na njih upravičene zahteve, tedaj je obstrukcija zagotovljena in tako možnost delovanja v zbornici pokopana. Kakšne razmere vladajo v parlamentu, nam pojasnjuje dobro debata o zadnjih dveh nujnih predlogih. Pri predlogu, naj se uvede tudi za deželne zbornice splošna in enaka volilna pravica, je pokazala zbornica popolnoma staro lice. Stranke, ki so bile proti enaki volilni pravici za državni zbor, so bile večinoma tudi tu proti in kakor so udrihale stranke prej po svojih političnih nasprotnikih, tako so skušali tudi sedaj izliti svoj žolč na nje. Nujnost predloga je bila odklonjena.

Zanimiv slučaj se je pojavil pri drugem predlogu, o šesttedenskih vojaških počitnicah ob času žetve. Tu je govoril za nujnost predloga staroruski poslanec dr. Markov, a čujte, govoril je — ruski! Dr. Markov, ki je izstopil iz rusinskega kluba, se je čutil upravičenega govoriti v svojem materinem jeziku in zato je govoril ruski. Pri njegovem govoru pa je nastal vihar v celi zbornici: Rusini so mu klicali, da je izdajalec, da v Avstriji ruski narod sploh ne ekzistira, ampak le rusinski in na vse načine skušali motiti govornika. Tudi drugi poslanci so delali medklice. Vsled tega je bil začasni predsednik dr. Žaček prisiljen mu odtegniti besedo. Temu je sledilo živahno odobravanje, le češki radikali so klicali Žačka: „sramota“. Dr. Markov je še izjavil, da govori v imenu 180.000 volilcev, ki je izvolilo petero staroruskih poslancev in ima torej kot tak pravico govoriti jezik, ki je v Avstriji deželni jezik. Rusinski jezik je le dialekt ruskega jezika. Ta slučaj je jezikovno vprašanje še poostiril, v časopisju pa povzročil razne razprave o odnošaju med Starorusi (rusofili, caristi) in Rusini (Ukrajinci). Nujnost predloga, za katerega se je oglasilo več poslancev, je bila odklonjena. Nato se je pričelo prvo branje provizoričnega proračuna. Priglasenih je veliko število pro- in kontra-govornikov.

Jezikovno vprašanje.

Dasi se bavi sedaj parlament s provizoričnim proračunom, obrača in posvečuje vendar velika večina poslancev največjo pozornost jezikovnemu vprašanju. Na čelu v boju za narodna prava stoje Čehi in mladočeški „Národní Listy“ upravičeno tožijo, da so češki poslanci v tem boju osamljeni, ker se Poljaki malo brigajo za jezikovno vprašanje, Slovenci in Hrvatje so hladni in med Rusini samimi vlada razpor. Razne stranke imajo sicer posamezna posvetovanja, vendar do skupnega posvetovanja vseh slovanskih strank ni prišlo, ker bi to povzročilo še večji razdor. Nemcem in vladi je seveda to po volji. Kljub temu, da se Slovani sami tako malo potegujejo za svoja prava, bodo vedli češki radikali boj do skrajnosti in groze že vnaprej, ako se njihovim zahtevam ne ugodijo, sedanjemu proračunsko debato prerušiti. Za vsak slučaj imajo že zato pripravljenih nad 50 nujnih predlogov. To bi bil tedaj prvi stadij obstrukcije. Našim poslancem pa — to mo-

ramo z žalostjo konstatirati — so pravice našega jezika deveta briga. Menda ne umevajo, da dobi s tem, ako bo naš jezik enakopraven tudi na odločilnem mestu, i narod slovanski večji ugled in spoštovanje.

Svobodna zveza agrarcev.

Pod predsedstvom drž. poslanca Povšeta se je vršilo ustanovno zborovanje agrarcev, ki so se ga udeležili v zelo obilnem številu. Zvezi se je priglasilo do sedaj že 261 poslancev raznih narodnosti in strank; izmed Slovencev je priglasenih 17. Hrvatov in Srbov pa 9. Agrarna zveza je torej najmočnejša v celem parlamentu, ker že sama tvori absolutno večino. O bodočem delu in o nalogi je govoril poslanec Kaiser, ki je prav spretno razvil zvezni program. Pred vsem je poudarjal potrebo razbremeniti kmečka posestva, zboljšati zemljišča, uravnati vode, pospeševati živinorejo in se sploh zanimati za vsa agrarna vprašanja. V načelnitvo so bili izvoljeni: Povše, Fink, Kozlovski, Peška in Zazvorka.

Zveza odvetnikov.

Ker je v zbornici mnogo odvetnikov, so sklenili, da se združijo v ožjo skupino, ki naj bi varovala interese njihovega stanu. Zvezi je pristopilo že mnogo odvetnikov in pravnikov. Načelnikom je izvoljen nemški nacionallec dr. Sylvester, v odboji pa med drugimi tudi Slovenec dr. Benkovič.

Vojaški dopust v žetvi.

Vojni minister je deputaciji krščanskih socijalec obljubil uvesti prihodnje leto dopust za čas žetve na podlagi letošnjih poizkusov pri 7. in 11. kornem poveljstvu. Domobranski minister je sicer poudarjal, da je avstrijsko vojaštvo zelo malo napram mnogoštevilnejšemu na Ruskem, vendar je priznal za neobhodno potrebno ozirati se in podpirati težnje agrarnega prebivalstva.

Črnogorska skupščina razpuščena.

Menda ne vladajo nikjer tako obskurne razmere kakor na črnogorskem siromašnem dvoru, ki pa je v ostalem prava kopija ruskega. Črnogorski principi se vzgajajo na bogatih tujih dvorih, navzamejo se tam blešča in sijaja, zapravljajo in tratijo denar ubogemu črnogorskemu narodu. Zato vlada že precejšnjo dobo nezadovoljstvo med ubogim narodom Črne gore. Da bi knez svoj narod nekoliko pomiril in potolažil, dal mu je — ustavo. Dejal je, da hoče svojemu narodu dobrovoljno prepustiti nekaj svojih pravic, ki se tičejo vlade. Odradil je volitve. Vendar prva skupščina, dete nove ustave, o kateri je mislil knez, da bo njegova glavna opora, mu je začela koj nasprotovati. Narodovi zastopniki so hoteli nadzorovati vlado v državnih zadevah, toda knez jim ni dovolil, pri proračunu so vladi ugovarjali in ministrstvo je moralo pasti. In ker se med vlado in skupščino le ni moglo doseči sporazumljenja, je knez skupščino razpustil in odredil nove volitve za mesec oktober. Knez pričakuje, da pri novih volitvah dobi sebi vdano večino. To je kratka zgodovina črnogorske skupščine, ki se je držala komaj dobro leto. Posledice pa ne bodo izostale. Že v razpuščeni skupščini se je nahajala večina, ki je bila Srbiji zelo prijazna in zahtevala celo zvezo s Srbijo, ki naj bi prevzela vodstvo srbskega naroda. Za to zvezo ogrevajo se posebno mlajši elementi, ki vidijo edino v zvezi z bratskim narodom spas Črne gore. Na to se dela tudi skrivaj v Srbiji, kakor se lahko opaža na črnogorski omladini na belgrajskih šolah. Vsled tega je črnogorska vlada že protestirala, češ da se njena mladina vzgaja v Srbiji v revolucionarnem in knezu sovražnem duhu. Nam na takem knezu, ki živi od milosti tujih držav in od trdih žuljev prebivalstva ni ničesar ležeče, kajti gospodarska in kulturna bodočnost Črne gore je mogoča le v edinstvu celega srbskega naroda.

Legitimacijski odsek.

Včeraj je imel legitimacijski odsek, kateremu predseduje dr. Šusteršič, sejo, na kateri je prišla na vrsto Hribarjeva volitev. Dr. Benkovič je predlagal za referenta italijanskega klerikalca Bugatto, ki je bil izvoljen s 24 glasovi proti dr. Laginji, ki je dobil 15 glasov. Da se je izvolil za referenta Neslovan, je vzbudilo ogorčenje med slovanskimi poslanci in med socialisti. Nemci so glasovali za Italijana.

Ruski visokošolci.

Deputacija ruskega akad. društva „Bukovina“ se je prišla v zbornico zahvaliti predsedniku češkega kluba Kramařu, poslancu Masaryku, Prášku in Klořáču, ker so pri govoru poslanca Markova zavzeti Rusom prijazno stališče in protestirali proti postopanju predsednika Žáčka, ki je Markovu odvzel besedo. Deputacija je na to še prosila poslance, da bi se potegovali še dalje za pravice ruskega naroda, da bi bila tudi ruščina priznana kot v deželi naveden jezik. Poslanci so jim to obljubili in jim naznanili, da češka zveza obsoja postopanje dr. Žáčka.

Srbska skupščina.

Srbska skupščina je rešila za sedaj dvoje najvažnejših vprašanj, namreč o proračunu in o avstro-ogrski trgovinski pogodbi. Glede trgovinske pogodbe je izdala pooblastilni zakoo, ki naj določa trgovsko razmerje. Ker traja zasedanje že od oktobra, si mnogi že žele počitnic, katere so se pričele najbrže 12. t. m., na rojstni dan kralja Petra.

Belgija in Kongo.

Belgija namerava anektirati afriško državo Kongo (približno 20 milijonov prebivalcev). Državo Kongo je že opozorila, da predloži celo zadevo obema zbornicama. Slednja je odgovorila, da se s pogajanjem lahko takoj prične. Belgija ima nekako pravico do Konga, ker ga je prva kolonizirala in prva skrbela za gospodarski razvoj te dežele, za kar je morala izdati ogromne svote denarja. V začetku je mislila zahtevati le odškodnino, ker se pa dežela lepo gospodarski razvija, je kralj Leopold II. sklenil poskusiti Kongo privteliti Belgiji. Tudi politične razmere so k temu koraku veliko pripomogle. Pogajanja se bodo pričela takoj in izdala se bo posebna postava, ki bo določevala razmerje med obema državama.

Druga mirovna konferenca.

Na mirovni haški konferenci je izmed mnogih predlogov stavila Amerika propozicijo, naj se ustanovi stalno razsodišče, in sicer na sledeči način:

1. Ustanovi naj se stalno razsodišče, sestojee iz 15 sodnikov, ki uživajo večji moralni ugled in priznano kompetenco v narodnopравниh vprašanjih. Sodniki naj se volijo iz raznih dežel tako, da bodo primerno zastopani razni zakonodavni zistemi, razpravni načini kakor tudi glavnejši jeziki v osovju sodišča.

2. Razsodišče naj zboraže vsako leto gotovega dne v Haagu, in sicer tako dolgo, dokler se bo zdelo potrebno. Sodniki so si med seboj enakopravni, uživajo diplomatsko imuniteto in dobivajo zadostno odškodnino, da se morejo popolnoma posvetiti le razpravi.

Permanentni sod naj bi bil kompetenten odločevati v vseh slučajih, kjer se gre v sporih mednarodnega značaja med samostojnimi državami, ki se pa ne dajo diplomatskim putem upravit in se torej z medsebojnim sporazumljenjem predlože razsodišču.

Ako se ta predlog kakor tudi predlog o razoroženju uresniči, tedaj smemo zopet zaznamovati korak k mednarodnemu zblizanju in mirnemu razvoju civilizacije.

Položaj na Portugalskem.

Najnovejša poročila zatrjujejo, da na Portugalskem ne vlada tako veliko ogorčenje, kakor poroča časopisje, in

Prosil je močno in najstarejšo sestro Maro, ki je šla vsa zasopljena in potna in globoko razgaljenih grudih.

„Beži — mrha!“

Zagodrnjala je in ga butila od sebe.

„Pa ti, Janja, — vze-e-mi!“

Ciganček je tekel k drugi, ki ga je brenila z majhno in prašno nogo.

„Sem pojdi“ — je rekla tretja, ki je bila najlepša in ji je bilo ime Jélena. Počepnila je, ciganček se je je oklenil krog vrata, stegnil noge naprej in ona jih je spredaj prijela. Potem je vstala in ga je nesla tako na hrbtu. Smehljaj se je, pritiskal je svoje lice k njenemu in jo poljubljal po ušesih in po vratu.

„Jelena moja, Jelenka zlatkana . . .“

Šepetal je na uho in jo potem poljubil prav na odprtino, da je vznahnila glavo in vzkliknila.

„Ali si bedasta? Doli ž njim!“

Na desni strani se je jezila sestra Mara, pobrala je potoma na tleh šibo in zamahnila. Ciganček je zatrepetal in zacvilil, in Jelena je stekla z njim naprej. Tam je pristopila Janja, ostro se je zasmejala in potekla za njo.

„Vrzi ga, stresi ga . . . Ti si norec, Jelena . . .“

Smejala se je ostro, potekla in vdarila z roko. In Jelena je tekla še dalje in mati Mihela, ki je zamahnila z dolgo palico, ni zadela.

„Čaj me, neumnica bedasta . . .“

A Jelena je bila že daleč spredaj in jo je komaj dohajal glas. Ciganček se je stiskal k njej, božal jo je in poljubljal po vratu, ušesih in licih in ji nalahko šepetal ljubeznjivosti.

„Jelena moja, Jelenka zlatkana . . .“

Tisti trije mladi ciganje, ki so šli spredaj so se ozrli nazaj, in na obrazih jim je zasijalo veselje, ki se je mahoma rodilo.

„Jelenka, kaj pa nosiš, Jelenka?“

Spregovoril je prijazno prvi, drugi je postal in šel potem ob njeni strani dalje.

„Kaj me že imaš rada, Jelenka?“

Vprašal je čisto mehko, in tretji cigan se je okrenil in se zločesto zasmeljal.

„Mene ima rada . . .“

„Tepci ste — — Nobenega . . .“ je rekla Jelena, obrnila se je nazaj in čakala tistih, ki so šli daleč zadaj. Ciganček na njenem hrbtu je bil zadremal, ker ga je bila obvladala vročina, a ko je obstala, se je prebudil. Dvignil je glavo, široko odprl oči in vzdihnil. Pomislil je na božje angele, ki letajo, ko je lep večer nad polji in livadami in gozdovi in delajo sapo s širokimi in mehкими perutnicami. Pojo včasih, ampak ne blizu. Daleč kje za gozdovi in gorami, komaj slišno se dotakne pesem popotnika in mu poboža z mehko roko srce. Tako se javijo iz daljine, potem priletijo, neslišno plahutajo široke peruti, rahle sape

dahnejo v obraz. Zgane se listje, zašumi nalahko, in če jo noč mesečna, se stresejo sence hipoma in se počasi zamajejo. Ciganček je videl angele, a ko je odprl oči, se je domislil na sanje. Misli je par trenutkov, še enkrat je zavzdihnil, potem je pritisnil svoje lice na Jelenino in je šepetal tako tiho, da se je komaj umelo.

„Jelenka zlatkana . . . Jelenka . . .“

In potem je pel malo glasneje.

„Na nebu nočoj vse zvezdice imajo repčke — Da mi verjamejo, kje bi dobil take jaz tepčke . . .“

In tišje in smehljajoč je ponavljaj počasi zlog za zlogom:

„Take jaz tep-če-ke —“

Ko se je bil storil večer, so se ustavili v šumi pod košatim bukovjem in so postavili troje šotorov. Ženske so zakurile ogenj, raztovorile so konja in vzele iz rjavih vreč posodo in hrano. Ciganje so metali v ogenj veje, ki so ležale krog njih. V plamenu je počilo pogostokrat, glasno zaprasketalo, in včasih se je dvignil zubelj nenavadno visoko. Vzpel se je kakor bi hotel doseči veje gostega bukova, ki pa so bile previsoko. Naposled se je plamen znižal in ugasnil in ostala je še sama žerjavica. Krog nje je sedela vsa družba in večerjala, in starejši so govorili o delu. Mladi so mislili nekam daleč, nazaj nekam, tja

pravi, da se o revolucionarnem gibanju sploh govoriti ne more. Sicer vladajo res politične težkoče, ki se pa bodo dale zopet mirnim potom upraviti. Nemiri so se pojavili le v Oporto, na koncu banketa, katerega se je udeležil minister Franco in pa pri njegovem povratku v Lizabonu. Policija je bila tu prisiljena posredovati. Ranjenih in ubitih je bilo precejšnje število.

Da pa je Franco, kateremu njegovo mesto zavidajo, ravno kršil ustavo, se mu ne more očitati, ker on je le razpustil zbornico preden se je končalo obravnavanje o proračunu. Franco se je polastil le deloma zakonodavne moči; in to le zato, da prepreči vedno vrstitev novih strank v vladi, ne da bi izvedle najmanjše reforme. Franco namerava ustanoviti novo delavno stranko in kadar najde tla pripravna, razpiše nove volitve. O kaki nevarnosti dinastije ni govora.

Jugoslovanska korespondenca. (Sudslavische Korrespondenz.) Podpisani se je namenil izdajati interese avstrijskih južnih Slovanov zastopajočo korespondenco, namenjeno v prvi vrsti uredništvom čeških, poljskih, rutenskih in nemških časopisov, dalje v svrhu informacije političnim pisateljem, poročevalcem in politikom po poklicu. Oba državnozbornska kluba južnih Slovanov — imenom enega ljubljanski poslanec Ivan Hribar, imenom drugega predsednik dr. Ivan Šusteršič — sta mi obljubila, podpirati me v tej nameri po vseh svojih močeh Korespondenca, ki izhaja vsak dan po enkrat, v potrebi tudi večkrat, prinaša informacijske članke o položaju in poročila o političnih dogodkih s te ali one strani, ako so le ta poročila stvarna in morejo v kateremkoli oziru služiti namenu informacije. Vsakemu poročilu bo pristavljen vir, bodisi oseba, bodisi stranka, od katere izhaja.

Ker so moji namero slovenski, hrvaški in srbski državni poslanci pozdravili tako prijazno, si dovoljujem naprositi tudi javnost v domovini, da bi me blagohotno podpirala pri izdaji te korespondence, ki je po lastni izjavi gg. poslancev nujno potrebna.

V prvi vrsti se gre za točna, kratka in zanesljiva poročila o dogodkih, ki morejo zanimati tudi širšo javnost. Izdatki za brzojavno poročanje se na željo vrnejo. Pismena pojasnila na razpolago. Naklonjenosti p. n. občinstva se priporoča izdajatelj:

F. L. Tuma
Dunaj, III./4, Khungasse 23.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Poulični napisi.** Kaj takega, kar so povsod drugod, v Trstu, v Gorici, v Celju, in Mariboru z lahkoto in brez zadržka storili, je pri nas zvezano z neskončnimi težkočami. Ne bomo raziskavali v koliko so te težkoče res sposobne, da ovirajo upeljavo samoslovenskih pouličnih napisov, gotovo pa je, da bi malo energije zadostovalo v dosego te spremembe. Sedaj kroži oklic na ljubljansko prebivalstvo, v katerem se pozivlja občinstvo, naj vsak s svojim podpisom potrdi, da hoče imeti samo slovenske napise. Konča se oklic: Slovenski prebivalci mesta ljubljanskega zahtevamo, da stori občinski svet ljubljanski nemudoma vse korake, da se odstranijo dvojezični napisi po mestnih hišah in na uličnih tablah ter se nadomeste s samoslovenskimi. — V Ljubljani, 10. julija 1907. Če ne gre drugače naj bo torej tako. Podpisati se pa morajo vsi Slovenci kakor en mož. Kdor se ne bo podpisal, se s tem pokaže, da zavzema stališče naših menda, od koder so prišli in kjer so bili lepši večeri. Maro je bil ujezil mladi cigan, ki je sedel na drugem koncu žerjavice. Vstala je zato, zgrabila ga za vrat in ga vrgla po tleh. S pestjo ga je tepla po prsih in zato se je ujezil tudi on. Trdno se je oklenil njenih nog in jo tako podrli. Potem jo je zgrabil za lase, da so ji stopile solze v oči. Ko je videl solze, mu je bilo mahoma žal, vstal je in odšel s svojima bratoma po šumi navzgor proti holmu. Tam so sedeli še pozno v noč, molčali so in strmeli v temo in naposled peli. Najprej je pel en sam, potem se je pridružil drugi in potem še tretji.

„Sredi zemlje daleke
šuma zelena,
sredi šume zelene
lepa Jelena . . .“

To pa so peli, ker so bili zaljubljeni.

II.

Drugo jutro se je odpravil ohromeli in stari cigan v mesto, in ko se je vrnil proti poldne, je pravil počasi in z nerazločnim glasom, da je dobil posla za vse. Dosti denarja, je rekel, da se bo zaslužilo; ženske si bodo lahko kupile rdeče roznate obleke in možki poleg oblek tudi črevlje. Vest so pa prejeli vsi docela hladno in brezbrizno. Tako je bilo, kakor bi bil povedal n. pr., da pojde proti večeru dež. Misel na delo ni veselila nikogar od njih; komaj tisto je vabilo, kar lahko kupijo za denar, ki ga

narodnih nasprotnikov. Zapisali si bomo imena vseh onih, ki se ne bodo podpisali.

— **Stari Bleiweis želi počitka.** Prejeli smo vest iz zdravniških krogov: Primariat misli odložiti Karol Bleiweis vitez Trsteniški. Znano je vsem, da je mož od nekdanj preobložen z delom za narod in za bolno človeštvo, ni torej čuda, da si želi sedaj na svoja stara leta nekoliko odpočitka, čudno je le to, da odloži izmed svojih brezštevilnih služb in službic ravno ono, ki mu od nekdanj ni delala posebnih skrbi in preglavic, ki mu je bila vedno v prijazen in zaželjen odpočitek. Znano je namreč, da se je mož v zadnjih letih za napredovanje podkavske šole, v kateri je dobro kvalificiran načelnik izpraševalne komisije, precej bolj zanimal in zavzemal, kakor za kako modernizacijo internega oddelka deželne bolnice. Mogoče pa, da je mož uvidel, da na tem polju premalo napreduje in, da bo prevzel v kratkem kako drugo mesto, kjer bo več dela in odgovornosti, morda kako ravnateljsko mesto v tej ali oni tovarni. — Da ne bo prišel za njim na oddelek zdravnik, ki bi s kako nepotrebno novotarijo razburil častite usmiljenke in drugo tako udomačeno osebje, predvsem pa miroljubni in varčni deželni odbor, treba bo poiskati v tem oziru popolnoma nenevarnega naslednika. Ker so pa skoraj vsi mlajši zdravniki moderni in dobro šolani, bi torej kmalu pričeli pometati z dosedanjimi nedostaki in pričeli s popolno in temeljito preosnovo in bi se pri tem morda celo ozirali na korist bolnikom, treba bo poiskati posebno za kaj tacega nesposobnega zdravnika, da se sigurno zabrani te sitnosti in si prihrani deželni odbor v gori omenjenih slučajih neizogibnih disciplinacij ali pa celo odslovitev. Skoraj gotovo ne bo drugega izhoda iz tega neprijetnega položaja negotovosti, kakor da poseže deželni odbor v famulijo prednikovo.

— **„Slovenec“** se trudi z raznimi zvijačami in zavijanjji, da bi Hrvače privabil iz Jugoslovanskega kluba in jih združil s slovenskimi klerikaleci. Če želijo klerikaleci res združitev, naj kar vstopijo v jugoslovanski klub, ki je po lastni izjavi „Slovenca“, bolj klerikalen kakor slovenski klub, in naj malo paralizirajo ta pretiran klerikalizem.

— **Slovensko vseučilišče.** V petkovi seji je koroški poslanec Grafenauer vložil v državni zbornici 64 prošnji slovenskih občin in društev na Koroškem za slovensko vseučilišče v Ljubljani. Začetkom seje je predlagal z ozirom na važnost predmeta, da se ena peticija doslovno natisne v zapisniku. Zbornica je predlogu pritrdila; peticija je v slovenskem jeziku natisnjena.

— **Nemške ljudske šole v Ljubljani.** Minulo šolsko leto bilo je v šoli nemškega „Schulvereina“ 200 učencev. Nemci hočejo za to šolo zgraditi šolsko poslopje. Na petrazredni nemški deški ljudski šoli sta bila 202 učencev, med njimi 72 Slovencev, na mestni dekliški nemški ljudski šoli je bilo 419 učenek med njimi 136 Slovenk! Kaj nam pomaga vpiti o neopravičenosti nemških šol v Ljubljani, če jih polnijo Slovenci sami s svojimi otroki.

— **Nemški „Schulverein“** je imel dne 27. junija v Schönbergu na Moravskem svoj 27. občni zbor, katerega se je udeležil tudi nemški minister-rojak Prade. Da se nekoliko osvetli velikanska nevarnost, ki preti posebno obmejnim Slovincem od strani tega društva, hočemu podati nekaj podatkov o današnjem njegovem stanju. Kako imenitno je organizirano to društvo, nam bodo povedale naslednje številke. Društvo ima okoli 1000 podružnic, ki štejejo skoro 100.000 članov. Od lanskega leta se je ustanovilo 157 novih podružnic, od katerih jih pride na Kranjsko 6, na Koroško 8 in na Štajersko celih 20. Samo od 24 kočevskih občin jih je 19 podružnic „Schulvereina“. Dohodke ima velikanske. Udnina je prinesla 221.810 K, na volilih (!) so dobili 102.380 in darov 170.641 K. Od prodaje znamk, vžigalic itd. je imelo društvo 4183 K

bodo prislužili. Ženske so te zadnje misli precej mamile. Mislile so na rdeče roznate obleke, na rute s svetlimi rožami in na tisti čas, ko bodo šle tako lepo napravljene po cesti. Jeleni je prišlo na pamet, da bi odšla tedaj lahko po svetu. K dobrim ljudem bi šla, služila bi in živela pod streho. Zdelo se ji je, da bi ne bilo težko zapustiti gozdov, pozabiti tisto, kar je v davnih časih mamilo srce. Pride pač vse na svetu, trpi in mine in spomini in žalost in kesanje — vse je velika nesmisel. O Jeleni so govorili sploh, da ni ciganskega rodu — namreč docela ciganskega. Njena mati, da je bila zelo lepa, da je bila zapustila nekoč gozdove, dolgo je ni bilo med rojake, cela leta so bila pretekla. Nekoč — deset let je bilo minilo — se je vrnila med drugove in družice in pripeljala seboj lepo napravljeno hčerko Jeleno. Takrat je živela dolgo v žalosti, ponoči so jo pogosto čuli, kako je tiho jokala, a ko so jo vprašali po vzroku, je rekla, da se ji stori milo, ko vidi zopet vse te davne kraje svoje mladosti, te široke šume in drugove in družice. Ampak je bilo jasno, da so ji bili zopni gozdovi in drugovi in družice. A čas je tekkel, in ciganka Mihela se je omožila. Omožila se je, ker so bile vse ženske omožene in vsi možje oženjeni, in mož je vedel, da je storila to samo iz tega vzroka. In ker jo je rad imel, zato ni bilo njegovo življenje prijetno, ampak mučno. Težko mu je bilo vselej, kadar jo je videl pred sabo, in nekoč je odšel. (Sledi.)

čistega dobička. Od lanskega leta je napredovalo za celih 91.288 K. Koliko zamore oni, ki razpolaga s tolikim kapitalom, škoditi slovenskemu narodu, je povsem očitno. Za zgled naj nam bo, da je daroval „Schulverein“ za nemško ljudsko šolo v Gaberju na Štajerskem, kjer stane redno štirikrat več Slovencev nego Nemcev, celih 100.000 K. V Velenju se odpre še letos šulferajnska enorazrednica, v Hrastniku celo večrazrednica. Dalje se je z njegovo pomočjo otvorila nemška šola v Slovenski Bistrici in razširila šola v Ljutomeru. Neizmerno pomagajo društvu tudi potovalni učitelji, katerih dva sta stalno nastavljena in ki imata voditi ustanavljanje novih podružnic z agitacijo v posameznih okrajih. Ti potovalni učitelji so eminentne važnosti kot agitacijski faktor in naša družba sv. Cirila in Metoda naj bi to važnost upoštevala in skušala pridobiti vsaj prostovoljnih potovalnih učiteljev, ki bi ji neizmerno pripomogli k zaželjenemu uspehu. Menda bi vendar mogla pridobiti družba sv. Cirila in Metoda nekaj tako požrtvovalnih gospodov, ki bi bili pripravljene prevzeti to velevažno nalogo, četudi proti povračilu potovalnih in drugih neobhodno potrebnih stroškov. Nemški „Schulverein“ naj nas uči, kako je treba ves narod vpreči v delo, kajti le skupno, skrbno organizirano delovanje nam bo omogočilo, da srečno izvojujemo oni boj, ki smo se ga lotili proti sovragu ob meji, ki nas hoče oropati najdražjega našega zaklada, našega jezika z napadom na mehko, neutrjeno dušo naše dece. V to nam je pa treba sloge! Če že moramo biti strankarske boje, pozabimo na nje vsaj takrat, ko se gre za skupnost slovenskega naroda, zoper sovraga, ki samo izkorišča našo neslogo in katerega delovanje vidimo vsled tega šele tedaj, ko nas je že presenetil, ko je vsak bož že nemogoč!

— **Pod naslovom „Slovenske nesramnosti“** („Slovenische Unverschämtheit“) pišejo „Deutsche Stimmen“, kako da slovenski časopisi nesramno lažejo, če govore, da se slovenski profesorji na kranjskih srednjih šolah zapostavljajo nemškim. Dokaz naj bi bila temu sledeča statistika. I. (v oklepaju „nemška“) državna gimnazija v Ljubljani z 8 „nemškimi“ razredi in 4 slovenskimi paralelkami na nižji gimnaziji ima 28 učnih močij; od teh so bile 4, beri štiri nemške in 24 slovenskih. II. državna gimnazija v Ljubljani s 4 nižjimi razredi s slovenskim in 4 višjimi z nemškim učnim jezikom je imela 16 učnih močij, od katerih je ena sama nemška. Državni gimnaziji v Novem mestu in Kranju s 4 nižjimi s slovenskim in 4 višjimi razredi z nemškim učnim jezikom sta imeli 32 slovenskih učnih močij brez vsacega Nemca. Državna višja realka, katero je sezidala nemška hranilnica (ne imenuje se več kranjska!) pod pogojem, da ostane učni jezik nemški, ta od slovenskih časopisov kot zavod za germanizacijo razupita šola, je imela 26 učnih močij, od katerih jih je bilo 12 Slovencev, 12 Nemcev in dva drugih narodnostij. Torej 14 Nemcev proti 12 Slovincem. — Cela ta famozna statistika pa trdovratno zamolči razmerje med številom nemških in slovenskih dijakov, ki bi pa moralo edino odločevati je li upravičeno nastavljeni kot profesorje na naših srednjih šolah Nemce ali Slovence. Taka statistika dokazuje, da v naših krajih nemških profesorjev sploh treba ni in da se za peščico nemškutarskih dijakov sedaj več kakor desetkrat preveč nemških privarancev ali pa nemškutarskih negatov z najboljšimi službami redi. Krivično in škodljivo je pa take zgrizene hajlovec, kakor so nemški profesorji od prvega do zadnjega, sploh nastavljeni v naših krajih, ker skrajno neugodno vplivajo na moralčno stanje mladine obeh narodnosti, ker s svojim surovim germanizatoričnim nastopom zatirajo v mladih sreih vse boljše in višje nagibe, ker jim zatirajo čut za pravičnost in človekoljubje in s tem napetost in sovraštvo med obema narodoma poostrejujejo in skrajno nestrpnost vzgajajo. Le če se bomo na vse moči branili teh največjih narodnih škodljivcev, delamo za mir in napredek vse slovenske in neslovenske mladine naših pokrajin.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** prosi v ljudo vse čč. družbine pokrovitelje in pokroviteljice ter vsa slavna društva ki imajo pokroviteljstvo, da blagovolijo čim preje, vsaj pa do 20. t. m. poslati naslove, da se jim pošljejo pravočasno zglasnice in glasovnice za glavno skupščino.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** naznanja, da nekatere podružnice svoje izkaze o doneskjih za l. 1906. in poročilo o obnem zboru še do sedaj niso doposlale. Prosi v ljudo, da to nemudoma store, ker le na ta način bo mogoče družbini pisarni zglasnice za skupščino pravočasno odposlati.

— **Simon Gregorčičev življenjepiš.** Izšla je knjiga „Simon Gregorčič, življenjepiš“. Broširana stane 1 K 20 h, lično platneno vezana pa 2 K. Knjižici je pridejana pesnikova slika z njegovim lastnoročnim podpisom. Čisti dobiček je namenjen „Šolskemu domu“ v Gorici. Knjiga se dobiva pri založniku Ig. Gruntarju, c. kr. notarju v Bibnici in večinoma v vseh knjigarnah. Želeti bi bilo, da bi se našla v vsakem večjem kraju zaupna oseba, ki bi nabirala naročnike za knjižico in založniku naznanila, koliko izvodov da ima poslati.

— **Kmetijska družba v zvezi s ponemčevalnim društvom „Südmark“.** Po nemških in slovenskih časopisih se poroča, da se je pred kratkim na povabilo kočevskega poslanca kneza Auersperga vršilo v Ljubljani posvetovanje, katerega so se udeležili zastopniki kočevskega okraja, kranjske kmetijske družbe in Südmarke. Posvetovanja so se udeležili tudi župan kočevski Loy, gozdar Schadinger, od kmetijske družbe njen predsednik deželni glavar pl. Detela, deželni odbornik grof Barho, ravnatelj Ricker, od Südmarke profesor Binder in potovalni učitelj Schneider. Sklenilo se je podružnice kmetijske družbe na Kočevskem združiti v podružniško zvezo s sedežem v mestu Kočevju ter jih še bolj pospeševati kot dozda. Nastavil se bo pri zvezi stalni poslovodja in kmečki potovalni učitelj. Kranjska kmetijska družba bo pomagala pri medsebojnem zavarovanju živine, kočevska hranilnica pa bo ustanovila več raišeiznovk. Tudi Südmarka bo dala denarno podporo. Vsa organizacija bo prihodnji mesec že gotova. — Čudna je navna mirnodušnost, s katero prinašajo naši časopisi to vest. Že samo ime Südmarke moralo bi razsvetliti vsakemu, zakaj tu pravzaprav gre. Jasno je, da bo kočevska organizacija bojna organizacija, ki ima namen pospeševati gospodarsko stanje Kočevcev, proti Slovincem in na škodo cele slovenske okolice. To sledi že iz dejstva, da se organizacija loči, od kmetijske družbe in dobi svoj centrum v mestu Kočevju, posebno pa zaradi proslule Südmarke, ki igra v njej veliko vlogo. Tej v direktno oškodovanje slovenskega gospodarstva ustanovljena organizacija naj bi potem naša kmetijska družba nudila svojo pomoč? Prisoten je bil deželni glavar Detela; odpuščamo mu radi ta korak, saj ga poznamo. Zahtevamo pa odločno od kmetijske družbe, naj takoj odtegne vse sodelovanje pri tem proti naši narodnosti naperjenem zločinu. Hitro naj popravi to svojo napako, ki bi znala postati usodepolno s tem, da se započne z vso energijo izdatno akcijo, v povzdigo gospodarskega stanja in v organizacijo kmetijstva v Beli Krajini, kjer slabe razmere kriče po izboljšanju. Od Kočevja pa takoj stran vsako pomoč in prevzemimo boj, ki nam je očitno s to organizacijo napovedan! Od slavne kmetijske družbe prosimo v najkrajšem času pojasnila, kaj da misli tozadevno ukreniti, ker hočemo stvar zasledovati do skrajnosti.

Dr. Ploj odgovarja na razkritje v „Slovincu“ v zadnji celjski „Domovini“. Utis cele te kontraverze v „Slovincu“ in „Domovini“, katerega napravi na nepristranskega človeka ni ne za dr. Ploja ne za dr. Šusteršiča posebno ugoden. Iz vsega je razvidno, da je imel dr. Ploj sicer od prvega začetka dobro voljo, da pa je kazal pri pogajanjih za razdelitev volilnih okrajev na Koroškem premalo energije in veliko premalo živahnosti; prerano je mislil, da je stvar zgubljena, že takrat, ko je bila krivična razdelitev samo šele pobožna želja Nemcev in njih vlade. Na drugi strani je pa tudi jasno, da dr. Šusteršič takrat sploh ni imel resne volje, se zavzemati za vso energijo za pravičnejšo razdelitev, to je iz tega razvidno, ker je vedno samo čakal na informacije od strani dr. Ploja, ker je vladi prehitro obljubil, da bo S. L. S. odločno za volilno reformo, in ker ni skušal preprečiti to razdelitev z obstrukcijo, kar bi v tem slučaju bil gotovo edin a siguran izhod. Kakor smo dr. Plojev vstop v jugoslovanski klub pozdravljali, tako moramo obsojati njegovo pomanjkanje potrebne energije, ko se je šlo za razdelitev volilnih okrajev. Pri vsem tem se je dr. Šusteršič tudi slabo opral.

— **Nemška kultura.** Graški „Tagblatt“ od 12. t. m. priobčuje dopis od strani nekega gostilničarja iz Sokola (Schöckel), gore v bližini Gradca v katerem prosi pisec orožniške pomoči proti graškim izletnikom, pred katerimi so v vedni smrtni nevarnosti prebivalci pogorja in njihova živina, v nevarnosti so pa tudi njihova domovja in posestva. Pisec našteva vse gorostasne čine podivjanosti teh pristnih Nemcev, tukaj samo par odlomkov: Huronsko upijejo, lomijo plotove, razbijajo šipe in steklenice, streljajo z ostrimi patroni kakor besni, prižigajo ogenj v sredi gozda in v največji bližini lesenih koč. Če jih kdo zasači pri teh zločinih mu kar hitro pretijo, da ga bodo ustrelili, ubili, da mu zažgo hišo itd. Paglavci, ki še skoro platno prodajajo pretijo s samokresom. Živino in priklenjene pse pretepajo s palicami in obsipajo z kamenji. — To so pravi nositelji nemške kulture!

— **Nemško-nacionalna nestrpnost na c. kr. glavni pošti v Mariboru.** Dne 11. t. m. ob 4. uri 10 min. je prišel gospod R., Slovenec, na mariborski brzojavni urad in zahteval v slovenščini tiskovino za brzojavko. Po daljšem čakanju, opetovanem ponavljanju zahteve in s pomočjo internacionalnih znamenj in izrazov je dosegel g. B., da se je posvetilo v zabiti nemškutarski bučici službujoče gospodične, kaj da sploh zahteva. V pojasnilo izredne duševne potence one zastopnice germanskega nežnega spola naj bo povedano, da se pri dotičnem okencu sploh drugega ne more zahtevati, kakor brzojavne blankete. Gospod R. je torej dobil tiskano blanketo in jo lepo slovensko izpolnil. Brzojavke se smejo namreč oddajati naj si bo v katerem koli jeziku, celo v kitajskem, samo da so pisane z lati-

nico. — Dekle pa se je že prve slovenske besede tako ustrašila, da je poklicala k sebi nekega starejšega uradnika, da bi uspešneje branil kruto napadeno nemštvo. To je storila ta dika uradniška na sledeči način. Ko odda gospod R. brzojavko, zarenči nad njim uradnik: „Sie! Wenn Sie das noch weiter treiben wird ihnen die Lust vergehen, sie werden doppelte Strafe zahlen! (Čujte! Če hočete stvar goniti naprej, vam hočem veselje pregnati, plačali bodete dvojno kazen!) — „Prosim, gospod?“ ga vpraša gospod R. „Ich werde es Ihnen von oben bringen! (Prinesti vam hočem nekaj od zgoraj!)“ vpije zopet uradnik. „Prosim?“ je mirno vprašanje gospoda R. Po nekaterih grožnjah v slabi slovenščini in daljši kontroverzi z dekletom, prime uradnik jezno brzojavko in — izpolni svojo prokletno dolžnost. — Pošta je za državo prepotraben vir dohodkov. Te dohodki prihajajo iz naših žepov, na Slovenskem — in Maribor je menda slovensko ozemlje — skoro izključno iz slovenskih žepov. Zato pa ima ta naša ljubljena država nastavljene uradnike na c. kr. pošti, ki iz svojih predalov napadajo in obljajo kakor psi iz pasje ute naše ljudstvo, ki donša te potrebne dohodke. Ta slučaj ni osamel, dogajajo se dan na dan podobni; toda tega moža, ki je tu v Mariboru nastopal ne bomo pustili kar tako uteči. Dobiti mora svojo lekcijo, ki jo v popolni meri zasluži, država mora takim neznosnim razmeram napraviti konec. Oparjamo na to c. kr. poštno ravnateljstvo: Če take predrzneže država štiti ali ne kaznuje primerno nas s tem odbija, ker se postavi popolnoma na stališče njenih nam skrajno sovražnih uradnikov. Naravna posledica je, da moramo tudi mi postati potem njeni sovražniki. Pogodba, v kateri vedno samo ena stranka škodo trpi, se odpove. Tepec kdor bi je ne odpovedal!

— **Frakarija celjska.** Sledeči dopis celjske „Domovine“ naj nam služi v dokaz, da nimamo samo pri nas takozvane „frakarije“, one klike, ki odvzame vsem priredbam in veseliam ljudski, slovenski značaj, ki skrbno neguje nemškutarenje in ki posnema v svojem afektirano borniranem vedenju nemško lažinoblešo in ki celo priredbam eminentno narodnih društev, kakor n. pr. Sokola, pritisne pogosto s svojo navzočnostjo pečat kake nemškutarske priredbe, — pomislimo le na zadnjo sokolsko maškerado, kjer se je čulo več blažene nemščine, kakor vseh drugih jezikov skupaj. Celjan piše: Naše narodno življenje v Celju hira, to ve in vidi vsak. Pripravlja se nekaj novega; dal Bog, da bi bilo boljše kot je staro! Zadnjo nedeljo smo imeli v „Narodnem domu“ ljudsko veselico. Ljudstva pa ni bilo nič zraven, mislim namreč na delavstvo in kmečko ljudstvo. Videl sem na vrtu enega edinega kmeta in spomnil sem se nehote: „In ti si edini še tukaj ostal?“ Pa kaj bi delalo ljudstvo na taki veselici, na kateri govore narodne dame izključno nemški in kjer se prodaja tako drago vino in jedila! Nočem zabavljati, a opozarjam prav resno na ta nedostatek, dobro vedoč, da govoriim v imenu najmanj polovice navzočega inteligentnega občinstva! Ljudske veselice je treba skrbno pripraviti v vsakem oziru in to ravno za ljudstvo! Po mojem mnenju leži ravno v njih veliko narodno vzgojevalno sredstvo, potom njih se utrde vezi med nami, inteligenco in ljudstvom. V Celju so vroča tla za nas, tu treba, da gremo z vsakim slovenskim človekom in ne, da si vede ali nevede ustvarjamo neke vrste frakarijo! Ako hočemo služiti narodu, se bomo morali navaditi na oni strašni demokratizem — bomo morali biti demokratični, drugače bodo šle ljudske mase preko nas z onimi, ki so boljše razumeli pridobiti ljudstvo zase kakor mi. Toliko v resen preudarek.

— **Srednješolsko vprašanje v Avstriji.** Različna imenovanja pri učiteljstvu nam kažejo jasno, da hoče „pravična“ (Justitia fundamentum regnorum) avstrijska vlada še dalje teptati pedagoške osnovne zakone ter deliti nemškonalnim učiteljem najboljša mesta, ako prav tega nikakor ne zaslužijo. Kakor je znano, je Dunaj glavno mesto Avstrije, kamor spadajo tudi slovenske dežele. Priznani slovenski pedagogi prosijo večkrat za kako mesto na Dunaju, ali zaradi odgoji otrok ali pa, da bi se izobraževali dalje — toda brez uspeha. Imajo popolnoma isto pravico, kakor nemški in poleg tega še več zmožnosti. Duševni reveži, kakor Gratzji, Wedani i. dr. pridejo na Dunaj, dočim gledajo Košani, Poljanci i. dr. brezuspešno tja. Temeljni pedagoški zakon odločno zahteva, da mora biti učitelj, če hoče uspešno podučevati, z možen učenčevega jezika. Kako grozovito se greši proti temu zakonu po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem in Koroškem. „Pravična“ avstrijska vlada misli, da v teh deželah hodijo učenci zaradi učiteljev v šolo. Kako divje so vpili lansko jesen po Celovcu zaradi iz nemščine izpitane, slovenskega suplenta. Zmožni učitelj je moral oditi, da so mogli dati prostor neizpitane mu nemškemu suplentu, akopram se javno po Korotanu o slovenskem profesorju govori: „Was ich kann, das verdanke ich dem Professor Apih“ („Kar znam, zato se imam zahvaliti profesorju Apihu“). Največja krivica se pa slovenskim dijakom dela pri zemljepisnem poduku. Za

slovenske dežele se odločno zahteva v zakonu, da se morajo dati učencem slovenski izrazi za posamezne zemljepisne objekte. Slovenski poslanci vprašajte ministra za uk, kako to opravljajo nemški geografi v Ljubljani, Celju, Mariboru, Celovcu itd.! V Mariboru je moral letos podučevati zemljepis klasični filolog v Spodnjih razredih. Kake uspehe pa ima klasični filolog v matematični geografiji, naj se pa vpraša ali njega samega ali pa učence. Ravno matematična geografija zahteva pravega geografa. Dolžnost slovenskih poslancev je, da zahtevajo odločno od vlade, da nastavlja v slovenskih deželah take učitelje in uradnike, ki so zmožni in usposobljeni iz dotičnih deželnih jezikov. Od te zahteve ne smejo nikakor odnehati. Ako se to zgodi, potem bode mogoče uspešno podučevati in uspehi bodo dokazali, da je to edino prava pedagoška pot. Dokazati pa morajo tudi vladi, da mesta Dunaj, Gradec i. dr. niso domena nemških profesorjev in uradnikov, ampak avstrijskih, naj so Nemci, Slovenci, Čehi ali Italijani, če so le zmožni.

— **Žrtve nemškega izzivanja.** Kakor smo poročali so minuli mesec napravili vevški Nemci provokatoričen izlet v Št. Jakob ob Savi, na katerem je podivjana druhal na najnesramnejši način izzivalo naše mirno kmetsko ljudstvo. Dva fanta, ki nista mogla več brzdati vsled nemškega izzivajočega rjoenja do skrajnosti prikipele razburjenosti, sta hotela svojo jezo ohladiti na najglasnejših divjakih. Zato sta dobila eden 2, drugi 3 meseca zavora. Pravi krivci bili so pa le Nemci. Ne zagovarjamo čina fantov, ker ga ne smemo, a Nemci pa gotovo zaslužijo v takih slučajih resno lekcijo.

— **V znamenju alkohola** je vojak 27. pešpolka 8. t. m. poškodoval z bodalom krojača Prijatelja. Ko so ga potem prijeli, jim je ušel. Klatil se je potem še vse jutro in več dan po gostilnah, dokler ga niso izsledili v gostilni na Žabjeku št. 3. Ko je prišla ponj vojaška patrulja in ga zvečer okoli tričetrt na osem peljala že zelo vinjenega domov, je vojakom sledila velikanska množica občinstva, ki se je radovedno povpraševalo, kaj je storil aretovanec. Ko so ga pripeljali v vojašnico, so ga utaknili v zapor in pride pred vojaško sodišče.

— **Alkohol.** V pondeljek, dne 8. t. m. ob 9. uri zvečer je skočila v Ribnici 53 let stara konjačeva vdova Helena Hamberger v potok Bistrico in je utonila. Bila je splošno znana „šnoparica“ ter živelja zadnji čas vsled obilo zavžitega žganja že v „deliriju tremens“. Nekaj ur pred svojim žalostnim činom je rekla nekemu žagarju: „Drevi bode vse hudič vzel, tudi mene bo hudič vzel.“ Varujte se žganja!

— **Zastrupiti se je hotel** z užigalicami dne 10. t. m. zavarovalni agent Josip Zupan v Spodnji Šiški. Prepeljali so ga v bolnico, kjer bo kmalu okreval.

— **Utonil je v Savi** dne 7. t. m. 57 let stari Jurij Dolinar iz Jame pri Kranju, ko se je pijan vračal iz Mavčič proti domu. Niže od Praš je zašel na jako nevarno stezo, kjer ga je vrglo čez 10 metrov visoko skalo naravnost v Savo. Zapustil je vdovo in več otrok.

— **Najden mrtvec.** Na Črni prsti so našli pastirji v jednom najglobokejših propadov možko truplo. Le z največjim trudom se je posrečilo s pomočjo vrvi spraviti ju iz prepada. Iz vojaške knjižice, ki se je našla pri njem, je razvideti, da je ponesrečenec 24 let stari Josip Tominec, ki je bil nazadnje javljen v Črnem vrhu. Ponesrečenca so pokopali na podbrdskem pokopališču. V istem prepadu so našli tudi lansko leto okostje nekega ponesrečenca, čegar identiteta se ni mogla dognati.

— **Požar.** Dne 8. t. m. je pričelo goreti okoli dveh zjutraj pri posestniku Antonu Frkatu v Rakuliku v senožeškem okraju. Ogenj se je tako naglo razširil, da je po preteku poldruge ure pogorelo razen Frkatovega posestva tudi še šest drugih hiš in mnogo gospodarskih splotij. Frkatu sta pogoreli dve hiši, dvoje podov, 240 centov sena, 4 vozovi in ena svinja, Ivanu Kristanu hiša in vse seno, Andreju Šabcu hlev in pod, Kristanu ml. hiša, hlev in pod, Jakobu Krašni kajža in hlev, Alojziju Križaju hiša, Josipu Gorjancu hiša in hlev in Franciški Šabec hlev in vse seno. Škode je 30.000 K. Zavarovalnina je le nezatna.

— **Samomor.** Blizu postaje Kilovče pri Ilirski Bistrici so našli dne 9. t. m. pod neko jablano že močno razkrojeno možko truplo z vrvjo okoli vratu; konec vrvi je še visel na drevesu. Zraven trupla je ležalo pismo, iz katerega se je razvidelo, da je mrtvec neki Mate Lončarič iz Vinodola pri Selcih na Hrvaškem. Kot vzrok samomora je navel Lončarič krivično osumljenje tatvine. Truplo so prevedli v mrtvašnico na Prem.

— **Konja sta se splašila** dne 6. t. m. živinskemu trgovcu Jakobu Čuku iz Črnega vrha in Jakobu Žigonu, ko sta peljala težko obložen voz iz Cola proti Črnemu vrhu. Pri zadnjem ovinku sta se konja splašila in divje dirjala skozi Črni vrh. Čuk in Žigon sta pala z voza in se težko poškodovala. Žigon je umrl na potu v bolnico.

— **Dvoje koles je bilo ukradenih in poškodovanih** trgovcema Josipu Tollaziju in Franu Hladniku iz Logateca, ko sta bila dne 4. t. m. na Uneu v gostilni pri Ivanu Urbasu in pustila kolesa pred hišo. Ko sta se ponoči ho-

tela odpeljati, ni bilo več koles. Kolesi so našli potem popolnoma poškodovana z razrezanimi obodom in sicer jedno na pokopališču in drugo pod nekim kozolcem na Uneu. Žandarmerija je prijela dva zidarska pomočnika, ki sta na sumu tatvine in poškodbe.

— **Premestitev slovenskega moškega učiteljskega iz Kopra v Gorico** je skoraj zagotovljena. V goriškem občinskem svetu poskusili so vse sile, da bi preprečili stvar. Toda v sredo so bili slovenski odposlanci v tej zadevi pri namestništvu v Trstu. Deputacija je namestniku razložila, da zahtevajo premestitev učiteljskega slovenski narodni, gospodarski oziri goriškega trgovstva ter še razni drugi oziri. Namestnik princ Hohenlohe je deputaciji izjavil, da je vse storil za premestitev, kar je bilo od njegove strani možno storiti, ker to zahteva pravičnost. Povedal je, da so bili pri njem že tudi gospodje od italijanske strani, a jim je povedal isto. Pripomnil je še, da se zadeva brez dvoma ugodno reši. Sedaj leži vse v ministrstvu, kjer čaka odločitve.

— **Mlad tat**, pa jako izurjen, je fantič Josip Čap iz Podgore na Goriškem. V nedeljo je ukradel v Gorici v Gosposki ulici A. Rejcu stol, vreden 1 K 40 v. popoldne v Gyri en škaf, malo kasneje iz hleva pri „Luni“ hleb sira, vrednega 34 K, katerega je prodal za 8 K. Nato je šel v žensko bolnico in tam nakral še za 5 K, zvečer pa Gayerju na Stolnem trgu košaro. Za en dan dovolj!

— **Tržaške novice.** Dne 9. t. m. po noči so našli na cesti „pri lovcu“ umorjenega izvoščeka Frana Praznika. Telesenje je dognalo, da je bil zavrato umorjen, in sicer je dobil iz revolverja tri kroglice, eno na desni strani nad tilnikom, ki mu je prodrla v možgane in povzročila smrt; drugo prav v tilnik in tretjo v levo ključnico. Vse tri kroglice so prišle od zadaj. Pogreba, ki se je vršil 10. t. m. popoldne, se je udeležilo ogromno občinstva, posebno izvoščekov, ki so v znak sožalja vstavili vso vožnjo od 5. do 7. ure zvečer. Policiji se še ni posrečilo priti morilecu na sled. — 36letni ogljar I. P. je dne 10. t. m. po noči pijan legel in zaspal na ulici del Campanile. Dva redarja, ki sta patrolirala, sta ga vzbudila in mu rekla, naj gre kam pod streho spat, da ga kdo ne okrade. Ogljar pa je postal hud, rekel, da nikomur nič mari, kje da spi, ozmerjal redarja in enega celo dvakrat s pestjo udaril po glavi, za kar sta ga redarja odgnala v zapor. — Pri nakrcavanju nekega parnika je pal dne 10. t. m. težak Fran Indrigo tako nesrečno z voza, da se je močno pobil na nogah in so ga morali odpeljati v bolnico. — Dne 11. t. m. zjutraj se je ustrelil 41letni krčmar Robert Stanič z revolverjem v srce in bil na mestu mrtev. — G. Mariji Vizzi je dne 10. t. m. ukrala njena služkinja Ivanka Z. dva prstana, vredna 120, K in razen tega še izterjala pri neki drugi gospej za g. Vizzi 10 K ter potem pobegnila. Dne 11. t. m. so aretirali Ivanko Z. in njeno prijateljico Terezijo L., ker sta skupno zastavili prstana za 40 K in denar potem zapili v družbi dveh voznikov.

b) tuje.

* **Slovinci v Aleksandriji.** Naši rojaki v Aleksandriji v Afriki, ki žive raztreseni v velikem mestu brez skupnega središča, ki bi jih družilo, so si osnovali društvo z namenom, da si ustanove slovensko ljudsko šolo v Aleksandriji. Že nabirajo denar za zgradbo, a ker so stroški veliki, se obračajo tudi na rojake v domovini, da jih podpirajo pri tem domoljubnem podjetju. Šolo odpro že jeseni, obiskovali jo bodo poleg slovenskih tudi hrvatski otroci.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Ker so pogajanja med avstro-ogrsko v ugodnem stanju, je vplivalo to na borzo toliko, da se je kurzni nivo takoj za nekoliko zvišal. Tudi vest o avstrijsko-francoskem denarnem zblizanju je ugodno vplivala na naše borze. Posebno zanimanje za deželne banke je jako veliko. Tudi zemljiški kredit se je jako povišal. Edino akcije avstro-ogrške banke niso mogle beležiti nikašne avance. Splošno je denarno stanje povoljno.

Na tržaško borzo so dunajska poročila vplivala ugodno. Trgovina s prekomorskim blagom je živahna. Na denarni promet bodo v bodoče precej vplivala na novo ustanovljena češka banka.

Zagrebsko borzo poseča vedno več trgovcev. Poslovanje je ugodno.

Promet s pridelki.

Nazadovanje ameriških borz ni na naše borze prav nič vplivalo. Cene pšenice in rži se še vedno višajo, dasi so kurzi že prejšnji teden stali zelo visoko. Edino trgovina z ječmenom ne more napredovati.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 11-60 do K 12-10; banaška 76 do 79 kg K 11-15 do K 11-60; viselburška in rabska 76 do 80 kg K 10-70 do K 11-05; nižeavstrijska in moravska K 10-20 do K 10-50

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8-60 do K 8-85; peštanska 72 do 74 kg K 8-80 do K 9-05; avstrijska 71 do 74 kg K 8-50 do K 8-75; ogrska 72 do 74 kg K 8-60 do K 8-85.

Ječmen K 7-10 do K 7-50. Cena vedno ista.

Koruza, ogrska K 6-45 do K 6-70.

Oves, ogrski srednje vrste K 8-40 do K 8-65; prve vrste K 8-55 do K 8-75.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 56.— D, 57-80 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 92.— D, K 94.— Vedno stalno.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 10-50 D, K 11.— B. Cena mu je vedno enaka.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0-88 do K 1-60

„ „ zadnje „ 1-08 „ „ 1-72

telečje „ „ 0-76 „ „ 1-60

svinjsko „ „ 1-24 „ „ 1-60

ovčje „ „ 1-12 „ „ 1-28

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 71.— D, K 72.— B ab Dunaj.

Slanina, bela z zabojem prompt K 68.— D, K 69.— B ab Dunaj. Pri slanini in masti so cene nekoliko padle.

Loj, prompt K 41-50 D, K 42.— B ab Dunaj.

Sladkor, v kockah za 100 kg; brutto K 74.— D, K 75.— B, kristalni sladkor prompt K 65-50 D, K 66.— B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren.

Kava, za vsakih 50 kg: prve vrste K 50.— D, K 52.— B, druge vrste K 46.— D, K 48.— B, tretje vrste K 44.— D, K 45.— B, četrte vrste K 41.— D, K 42.— B prompt ab Trst. Cene stalne.

Letina na Ogrskem. Ogrska poročila o letošnji žetvi kažejo splošno ugodno stanje. Koncem meseca junija se je računalo pšenice na 33-12 milijonov meterskih centov, (proti 31-12 milj. m. centov 15. junija l. leta), rži se računalo na 10-31 (10-14), ječmena na 12-81 (12-86), ovsu na 11-27 (11-49).

Škoda je povzročila na mnogih krajih toča, rja, požar ali pa živali. V nekaterih komitatih je žito prehitro sezorilo vsled prevelike vročine, zato je tam žetev nekoliko slabša. Sploh se pa opaža boljšanje pri pšenici, rži in ječmenu, le oves je za letos nekoliko nazadoval. Koruza, krompir in repa kažejo lepo, ako ne bo suše. Istotako je povoljen tudi hmelj, tobak in gorščica. Vinstvo kaže slabo. Travniki in polja potrebujejo dežja. Sadja pa pričakujejo po vseh krajih Ogrske obilo.

Mednarodni gospodarski tečaj. Razni počitniški tečaji so vedno pogostejši, ker se jih lahko udeleži marsikdo, ki bi se jih v šolskem letu ne mogel udeleževati. Posebno so važni taki kurzi v večjih mestih, kjer je tudi večja priložnost, v kratkem času obdelati precejšnjo tvarino.

Izmed raznih tečajev pa kažejo biti najbolj zanimivi novi mednarodni počitniški gospodarski tečaj, ki se bodo vršili izključno o počitnicah in ki jih bo prirejalo mednarodno društvo za povzdigo trgovske izobrazbe.

V teh kurzih se bo poučevalo o gospodarskih in trgovskih vedah; zato bodo predvsem namenjeni mladim trgovcem, absolventom raznih višjih in nižjih gospodarskih in trgovskih šol, da si na ta način praktično izpopolnijo svoje jezikovno znanje in se poskusijo v praktičnem gospodarstvu.

V teh tečajih bodo torej absolventi ponavljali vse, česar so se naučili dolga leta v šolah in skušali to praktično vporabiti. Zraven tega pa bodo študirali zopet tuje gospodarske odnose in njihov razvoj.

Cela doba teh počitniških šol bo razdeljena v dva oddelka, namreč v jezikovni in gospodarski kurz. Prvi je namenjen izpopolnitvi in praktični uporabi tujih jezikov; vendar mora dotičnik že imeti gotovo znanje tujega jezika, ker sicer bi mu predavanja ne koristila.

Drugi oddelek je posvečen izključno gospodarskim vprašanjem. Tu se bo predavalo o gospodarskih razmerah one dežele, kjer se kurz vrši in o njenem gospodarskem razmerju z ostalimi deželami oziroma državami.

Predavalo se bo vedno v jeziku one dežele, kjer se isto leto tečaj vrše, kajti ti tečaj se bodo menjavali po raznih večjih mestih evropskih. Letos se bode torej pre-

davalo francoski, ker bo prvi mednarodni gospodarski kurz v Lausanu v francoski Švici.

Priljubljeni oziroma jezikovni tečaj traja od 29. julija do 10. avgusta, gospodarski pa od 12. avgusta do 7. septembra. Ker je letošnji tečaj v Švici, se bo predavalo posebno o švicarskem narodnem gospodarstvu in o vseh mednarodnih gospodarskih napravah, ki imajo svoj sedež v Švici, kakor o mednarodni pisarni za ohrano obrtnega, literarnega in umetniškega imetja; o mednarodnem železničnem povzetju in o mednarodni pisarni za varujoče delavske zakonodavstvo.

Ko se je sklenilo otvoriti te kurze, so bili povsod z veseljem in navdušenjem pozdravljeni, posebno so še odobraval ta nov napredek na gospodarskem šolskem polju vsi interesovani krogi. Predlagalo se je, naj se ti tečaji vrše izključno v večjih trgovskih, posebno pomorskih mestih, da bi mogli udeleženci zares dobiti vpogled v svetovno gospodarstvo in trgovino.

Da bodo ti kurzi eminentnega pomena in da bi bili posebno za nas Slovence zelo važni, ker imamo tako lepo postajanko za trgovino, ni treba poudarjati. Želeti je, da bi se več Slovencev, predvsem onih, ki so premožnejši in se hočejo posvetiti trgovini, udeležili tega še dva meseca ne trajajočega kurza.

S tem da bi naša mladina obiskovala te tečaje, dobila bi večji vpogled v trgovino in gospodarstvo in bi se naučila ceniti naše važno za trgovino tako ugodno lego slovenskega ozemlja.

Mednarodni shod vinorejcev. V Angersu se je otvoril 8. t. m. mednarodni shod vinogradnikov, katerega se je udeležilo zelo veliko delegatov iz Nemčije, Rusije, Belgije, Srbije in Turčije. Shod je poslal južnofrancoskim vinorejcem brzojavko, v kateri jim izraža svoje simpatije.

Znižanje sladkornega davka v Avstriji. Pri avstro-ogrskem uravnavanju je nastal v vprašanju sladkorne surtaxe obrat. Poroča se, da bodo v zvezi z surtaxo obe vladi gledali na to, da se davek na sladkor zniža. Sedanji davek 38 K se ima znižati na 32 K kvečjemu na 33 K. Upanja vendar ta predlog nima veliko zaradi mržnje avstrijskega parlamenta proti surtaxi, ki ne odgovarja principu carinske enote. Ogrska vlada pa hoče, da bi bila surtaxa v novi nagodbi vzakojena.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsod „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Ob svojem odhodu iz Zagorja ob Savi mi ni bilo mogoče posloviti se od vseh bratov Sokolov. Tem potom kličem vsem še enkrat krepki: „Na zdar!“

Ferdo Tomazin.

Prva

domača dolejska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1.— lit.	Tropinovec navad. K 1.— lit.
„ III „ 1-10 „ „ III „ 1-10 „	„ II „ 1-30 „ „ II „ 1-20 „
„ I „ 1-50 „ „ I „ 1-40 „	„ I „ 1-50 „ „ I „ 1-40 „
Drožnik III „ 1-30 „ Brinjevec III „ 1-40 „	„ II „ 1-50 „ „ II „ 1-80 „
„ I „ 1-80 „ „ I „ 2.— „	Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 1/10 litra.

Specijaliteta „**Slovenec**“ narodna grenočica narodni liker od K 1-10 do K 1-20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1.— do K 1-60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1.— do K 2.— liter f. t. d., i. t. d.

Odpočitja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice Na zahtevo se pošljejo vzorec brezplačno

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!